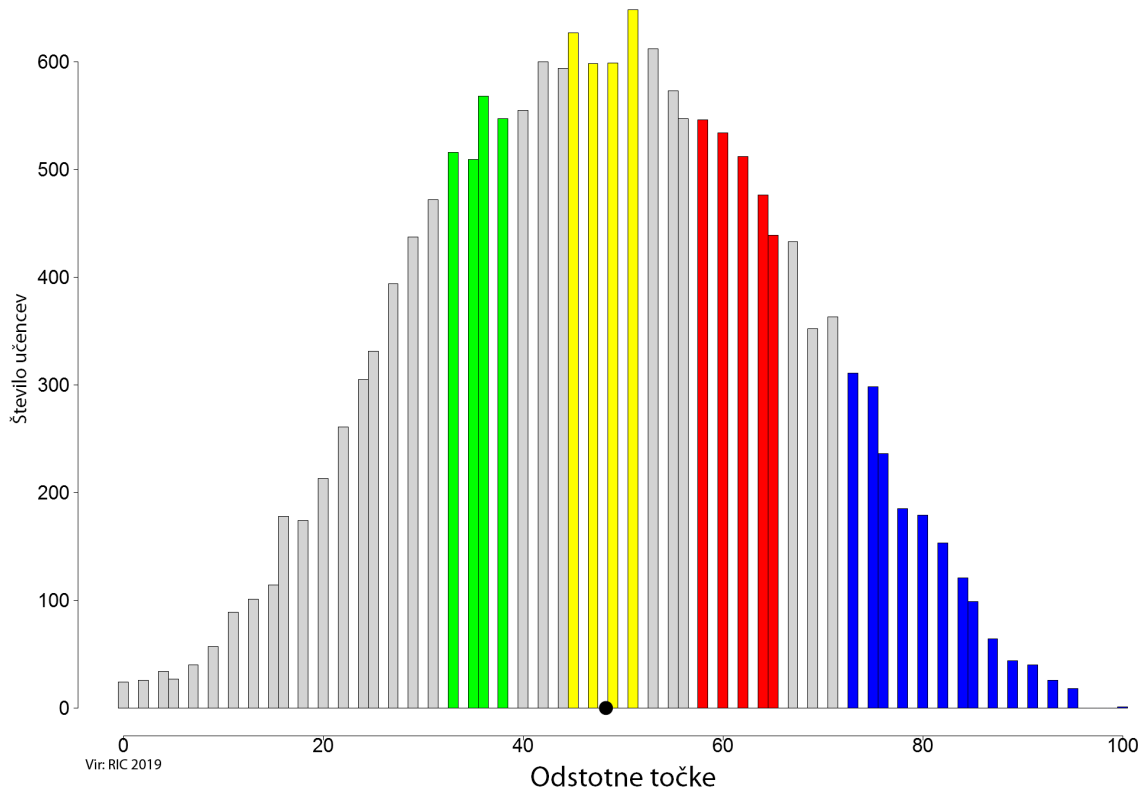

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 9. razreda na nacionalnem preverjanju znanja

Porazdelitev točk pri predmetu SLOVENŠČINA (NPZ, 9. razred, 2019, N = 16800)

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 9. razred

Preizkus iz slovenščine na NPZ je dvodelen: v I. delu so naloge povezane z umetnostnim besedilom, v II. pa z neumetnostnim besedilom. Razmerje v deležu točk obeh delov je enako, kot je razmerje med književnostjo in jezikom pri pouku oz. kot ga določa učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (v nadaljevanju UN), tj. 40 % za književnost in 60 % za jezik.

Izhodiščni besedili v I. delu sta bili pesmi *Odkar vem zanjo* Ivana Minattija in *Ona* Toneta Pavčka. Naloge v I. delu preizkusa preverjajo učenčevo zmožnost sprejemanja književnih besedil ter tvorjenja besedil o književnih besedilih in ob njih.

Izhodiščno neumetnostno besedilo v II. delu je bil intervju z Gojmirjem Lešnjakom Gojcem z naslovom *Dan ima žal le 24 ur*. Besedilo je napisala Jana Zirkelbach, objavljeno je bilo na spletni strani revije PIL (<http://www.pil.si/2018/03/02/gojmir-lesnjak-gojc/>, objavljeno: 2. 3. 2018), za potrebe preizkusa pa je bilo nekoliko prirejeno. Naloge ob neumetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost kritičnega sprejemanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil ter jezikovno, metajezikovno in slogovno zmožnost.

V nadaljevanju so predstavljene naloge po t. i. barvnih območjih. Uspešnost reševanja pomeni, da je nalogo pravilno rešilo vsaj 65 % učencev z dosežki v danem območju. To v splošnem pomeni, da so učenci z višjimi dosežki uspešno reševali tudi naloge iz nižjih območij.

ZELENO OBMOČJE

Zeleno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov* (glede na druge dosežke). V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 20 % in nižji od 70 % preostalih dosežkov.

V zelenem območju je šest nalog iz II. dela preizkusa:

- v **2. nalogi** so morali učenci določiti sporočevalčev namen; izbirali so med že ponujenimi odgovori;
- **6. naloga** je preverjala poimenovalno zmožnost, in sicer so morali učenci razložiti besedno zvezo *multitalentiran primerek*, ki se pojavi v izhodiščnem besedilu;
- **naloga 9. c** je prav tako preverjala poimenovalno zmožnost učencev. Prevzeti besedi iz izhodiščnega besedila *konstantno* so morali pripisati domačo sopomenko;
- **naloge 9. a, 11 in 12. č** so preverjale skladijsko zmožnost. Pri nalogi 9. a so se morali učenci pravilno vprašati po podčrtanem prislovu, pri nalogi 11 so morali podčrtati prislovno določilo kraja, pri nalogi 12. č pa so med že ponujenimi odgovori izbirali poved z enakim pomenom, kot je bila že zapisana.

Naloge zelenega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje, uporaba) in minimalne standarde po UN.

RUMENO OBMOČJE

Rumeno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 45 % in hkrati nižji od 45 % preostalih dosežkov.

V I. delu preizkusa je v rumenem območju ena naloga, in sicer so morali učenci v **2. nalogi** prepoznati, katera tema povezuje obe pesmi.

V II. delu preizkusa je v rumenem območju ena naloga v celoti in ena delno:

- v **5. nalogi** so morali učenci razvrstiti dane pod teme glede na to, kako si sledijo v intervjuju;
- **naloga 14. A** je preverjala učenčevo zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil. Učenci so morali v zaokroženem besedilu na kratko predstaviti Gojmirja Lešnjaka Gojca.

Naloge rumenega območja so preverjale zmožnosti druge taksonomske stopnje (razumevanje), naloga 14. A pa je preverjala tudi zmožnosti tretje taksonomske stopnje (analiza, sinteza). Po UN gre za minimalne standarde, pri tvorbi nalogi pa tudi za temeljne.

RDEČE OBMOČJE

Rdeče območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 70 % in nižji od 20 % preostalih dosežkov.

V I. delu preizkusa je v rdečem območju ena naloga delno:

- v **nalogi 3. a** so morali učenci dokazati svojo recepcijsko zmožnost tako, da so izrazili svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje pesmi ter da so v pesmi poiskali pesniška sredstva in jih poimenovali.

V II. delu preizkusa je v rdečem območju šest nalog, dve v celoti in štiri delno:

- **3. naloga**: Učenci so morali z dvema primeroma iz izhodiščnega besedila utemeljiti trditev, da je uvodni del intervjuja napisan subjektivno;
- **7. naloga** je preverjala, ali so učenci razumeli izpisani del izhodiščnega besedila;
- **naloga 8. A** je preverjala učenčevo razumevanje izhodiščnega besedila in obenem njegovo zmožnost tvorjenja krajšega enogovornega neumetnostnega besedila;
- **naloga 9. b** je preverjala učenčevo metajezikovno zmožnost, in sicer so morali učenci določiti, v katero besedno vrsto spada podčrtana beseda (prislov);
- **naloga 12. a** je preverjala skladenjsko zmožnost. Učenci so morali napisati, kako se vprašamo po podčrtanem delu povedi (po dopustnem odvisniku);
- **naloga 13. a** je preverjala poimenovalno zmožnost. Učenci so morali razložiti, kaj pomenita dani besedi v izhodiščnem besedilu (*pilovci, pilovka*).

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje in uporaba). Izjema je naloga 3. a iz I. dela, ki je preverjala zmožnosti tretje taksonomske stopnje (analiza in sinteza).

Naloge rdečega območja preverjajo po UN minimalne standarde. Izjemi sta naloga 3. a v I. delu in 3. naloga v II. delu, ki preverjata tudi temeljne standarde.

MODRO OBMOČJE

Modro območje označuje učence, katerih skupni dosežki so v *zgornji desetini dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev z najvišjimi dosežki; njihovi dosežki so višji od 90 % dosežkov.

V I. delu preizkusa so v modrem območju tri naloge v celoti in dve delno:

- **naloga 3. B** se je nanašala na jezikovno pravilnost (slovnično in pravopisno pravilnost ter slogovno ustreznost) krajše tvorbnice naloge;
- **5. naloga** je preverjala zmožnost razumevanja književnega besedila (»Kdo je nagovorjen v pesmi *Ona*?«);
- **6. naloga** je preverjala razumevanje pesmi *Ona*, in sicer ločevanje glavnih motivov/pesemskih slik od stranskih glede na sporočilnost besedila;
- **7. naloga** je preverjala razumevanje posameznih prvin besedila. Učenci so morali s svojimi besedami pojasniti, kaj pomenita izpisana verza;
- **naloga 8. A** je preverjala zmožnost tvorjenja krajšega, zaokroženega besedila. Učenci so morali sintetizirati spoznanja o pesemskih besedilih in oblikovati vrednostno sodbo.

V II. delu preizkusa so v modrem območju tri naloge v celoti in štiri delno:

- **1. naloga**: Učenci so morali določiti dva ključna podatka iz besedila oz. morali so prepoznati vlogo oseb v intervjuju;
- **4. naloga** je preverjala razumevanje besedne zveze (naslova) in njene povezave z vsebino izhodiščnega besedila;
- **10. naloga** je preverjala skladenjsko zmožnost učencev. Ti so morali dopolniti poved z oblikovno pravilnimi besedami (sklanjanje);
- **naloga 12. b** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali poimenovati vrsto odvisnika;
- **naloga 12. c** je preverjala skladenjsko zmožnost. Učenci so morali zloženo poved strniti v skladenjsko pravilno enostavčno poved;
- **nalogi 8. B** in **14. B** sta se nanašali na jezikovno pravilnost krajše tvorbnice naloge.

Naloge v I. delu, ki so v modrem območju, so bile druge in tretje taksonomske stopnje (razumevanje, analiza, sinteza, vrednotenje). Naloge v II. delu preizkusa, ki so v modrem območju, pa so prve taksonomske stopnje (npr. naloge 1, 10, 12. b, 12. c) ali druge. Večina nalog je preverjala minimalne standarde, naloga 12. c pa temeljne standarde.

Naloge, ki so v območju nad modrim, v 65 % primerov ne rešijo niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki.

V I. delu preizkusa so nad modrim območjem tri naloge v celoti in ena delno:

- v **1. nalogi** so morali učenci prepoznati, ali sta izhodiščni pesmi lirski ali epski, in svojo izbiro utemeljiti;
- **4. naloga** je preverjala, ali učenci razumejo vlogo ponavljanja verza *odkar vem zanjo* kot pesniškega sredstva v umetnostnem besedilu;
- **naloga 8. B** se je nanašala na jezikovno pravilnost tvorbe naloge, povezane s primerjavo obeh izhodiščnih pesmi;
- **9. naloga** je preverjala literarnozgodovinsko znanje oz. poznavanje slovenskih avtorjev, katerih obravnava je obvezna po UN, njihovih del in literarnega obdobja, v katerem so delovali.

V II. delu preizkusa je nad modrim območjem ena naloga delno:

- **naloga 13. b** je preverjala pravopisno zmožnost učencev, in sicer njihovo znanje o rabi velike/male začetnice. Učenci so morali utemeljiti pravilnost zapisa z malo začetnico dveh občnih imen (*pilovci* in *pilovka*), nastalih iz lastnega imena.

Naloge nad modrim območjem so preverjale zmožnosti na prvi in drugi taksonomski stopnji (znanje, razumevanje, uporaba). Preverjajo minimalne in temeljne standarde po UN.

Sklep

Rezultati kažejo, da so bile naloge, ki jih je pravilno rešilo največ učencev, povezane z neumetnostnim besedilom, vse naloge nad modrim območjem – z izjemo ene – pa so bile povezane z umetnostnim besedilom. Razliko lahko pripišemo izhodiščnim besedilom: pesmi so med umetnostnimi besedili učencem zahtevnejše za razumevanje, po drugi strani pa neumetnostno besedilo (intervju) ni bilo zahtevno.

Kot zahtevnejše so se izkazale naloge, povezane z razumevanjem izhodiščnih pesmi, določenih verzov ali s primerjavo pesmi. Prav tako so imeli učenci težave z nalogami, ki so preverjale njihovo literarnovedno in literarnozgodovinsko znanje, npr. poimenovanje slovenskih avtorjev, njihovih del in literarnih obdobj, razumevanje vloge pesniškega sredstva, ločevanje med lirsko in epsko pesmijo.

V zvezi z neumetnostnim besedilom so se kot zahtevne izkazale nekatere naloge, ki so preverjale skladijsko zmožnost, in naloga, v kateri so morali učenci povezati naslov intervjuja z vsebino. Kot opažamo že več let, pa imajo učenci težave predvsem pri tvorjenju jezikovno pravilnih besedil.

Pri pouku bi bilo smiselno več pozornosti nameniti poglobljeni obravnavi pesmi in učence spodbujati k branju tovrstnih umetnostnih besedil. Učitelji naj učence spodbujajo k primerjanju besedil, k razmišljanju o povezanosti posameznih delov besedila in k utemeljevanju mnenja oz. pravilnosti odgovorov. Učence je treba ozaveščati tudi o pomenu jezikovne pravilnosti besedil, ki jih tvorijo. Ni pomembno le, kaj napišejo, ampak tudi, kako to napišejo.

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, I. del, 9. razred

I. del (KNJIŽEVNOST: Ivan Minatti, *Odkar vem zanjo*, in Tone Pavček, *Ona*)

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
		RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM UMETNOSTNIH BESEDIL IN PISANJEM O NJIH			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost sprejemanja književnih besedil ter tvorjenja besedil o književnih besedilih in ob književnih besedilih (»strokovno« pisanje). Svoje trditve oz. ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti (UN, standardi znanja, str. 84).		Književna besedila: – pesemski besedili – sodobna književnost	
1.	1	Razvito zmožnost dokaže tako, da: ob izbranih besedilih prepozna razliko med lirsko in epsko pesmijo (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).	znanje uporaba	– lirski in epski pesem (UN, str. 67)	nad modrim
2.	1	Razumevanje dogajanja, motivov, teme, sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da izrazi temo književnega besedila (9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94).	znanje razumevanje	– tema (UN, str. 68)	rumeno
4.	1	Doživi, razume in vrednoti poezijo tako, da razloži in presodi vlogo pesniškega sredstva (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).	razumevanje	– ponavljanje (UN, str. 43)	nad modrim
5.	1	Razvito zmožnost dokaže tako, da: najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93).	razumevanje		modro
6.	2	Razumevanje dogajanja, motivov, teme, sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da loči glavne motive/pesemske slike od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila (9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94).	razumevanje analiza sinteza		modro
7.	2	Razvito zmožnost dokaže tako, da: izrazi svoje doživljanje, razumevanje posameznih prvin besedila (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93).	razumevanje		modro
9.	3	Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v tem učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 96).	znanje	– realizem, moderna, reformacija (UN, str. 68) – Oton Župančič, Primož Trubar/ Jurij Dalmatin/Sebastjan Krelj/ Adam Bohorič (UN, str. 69) – Katekizem/Abecednik/Biblija/Zimske urice/Otročja biblija	nad modrim

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
		RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE)			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost. Pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere književna besedila ter samostojno piše o književnem besedilu. Svoje trditve oziroma ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti (UN, standardi znanja, str. 93).			
3. A	A: 4	Razvito recepcijsko zmožnost dokaže tako, da izrazi svoje doživljanje,	znanje	– primera (UN, str. 67)	rdeče
3. B	B: 2	razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila, predstave ter izpostavi njihovo vlogo (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93); doživi, razume in vrednoti poezijo tako, da v pesmi najde pesniška sredstva in jih poimenuje (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).	razumevanje uporaba analiza sinteza	– poosebljanje/poosebitev (UN, str. 43) – okrasni pridevek (UN, str. 67)	modro
8. A	A: 3	Razvito recepcijsko zmožnost dokaže tako, da sintetizira spoznanja o pesemskih	znanje		modro
8. B	B: 2	 besedilih, predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93).	razumevanje uporaba analiza sinteza vrednotenje		nad modrim
SKUPAJ	22				

II. del (JEZIK: Dan ima žal le 24 ur (intervju z Gojmirjem Lešnjakom Gojcem (prirejeno po reviji Pil: <http://www.pil.si/2018/03/02/gojmir-lesnjak-gojcc/>, objavljeno: 2. 3. 2018.))

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
		RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da: – tekoče in primerno hitro tiho bere in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu, (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 88);		Vrste besedil za sprejemanje: – intervju (UN, str. 54)	
1.	1	– določi dani podatek (4., 5., 6., 7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 80, 89);	znanje razumevanje		modro
2.	1	– določi sporočevalčev namen (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88);	razumevanje		zeleno
5.	2	– določi podteme/ključne besede (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88);	razumevanje		rumeno
7.	2	– obnovi del besedila (4., 5., 6., 7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89).	razumevanje uporaba		rdeče
		RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)			
		Učenec ima skladno s cilji tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja. <u>Poimenovalno zmožnost</u> pokaže tako, da:			
4.	3	– razloži besedne zveze iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89);	razumevanje uporaba		modro
6.	1	– razloži besedne zveze iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89);	razumevanje		zeleno
9. c	1	– k dani besedi doda sopomenko (UN, 5., 6. r., str. 81);	znanje razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – sopomenka (UN, 5. r., str. 32)	zeleno
13. a	2	– razloži besede iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89).	razumevanje		rdeče
		<u>Skladenjsko zmožnost</u> pokaže tako, da:			
10.	1	– dopolni povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami (5., 6., 7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 81, 90);	uporaba znanje		modro
9. a	1	– sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89);	razumevanje znanje		zeleno
11.	1	– sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89);	razumevanje znanje		zeleno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
12. a	1	– sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89);	znanje razumevanje uporaba		rdeče
12. c	1	– zloženo poved strne v skladenjsko pravilno enostavno poved (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90);	znanje uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13) – stavek (UN, 7. r., str. 55) – stavčni člen (UN, 7. r., str. 55) – odvisni stavek/odvisnik (UN, 8. r., str. 55)	modro
12. č	1	– razloži poved iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89). Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:	razumevanje		zeleno
13. b	1	– pravilno piše občna imena, nastala iz lastnih , (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91). RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:	znanje uporaba		nad modrim
9. b	1	– besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92);	znanje	Jezikoslovni izrazi: – prislov (UN, 7. r., str. 55) – samostalnik (UN, 5. r., 32) – pridevnik (UN, 5. r., 32) – glagol (UN, 6. r., 32) – členek (UN, 9. r., 56)	rdeče
12. b	1	– opiše stavčno sestavo podredno zloženih povedi – poimenuje vrsto odvisnika (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92);	znanje	Jezikoslovni izrazi: – odvisni stavek/odvisnik (UN, 8. r., str. 55) – dopustni odvisnik (UN, 8. r., str. 55)	modro
3.	1	– dani del besedila uvrsti med subjektivna besedila , utemelji svojo odločitev (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92).	razumevanje znanje	Jezikoslovni izrazi: – subjektivno besedilo (UN, 8. r., str. 55)	rdeče

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL					
<p>Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil.</p> <p>Pokaže jo tako, da:</p>					
8. A	A: 2	– tvori (piše) smiselna, razumljiva, ustrezna , učinkovita in pravilna besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88);	znanje	razumevanje uporaba	rdeče
8. B	B: 2				modro
14. A	A: 3	– tvori (piše) smiselno, razumljivo, ustrezno , učinkovito in pravilno besedilo (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88).	znanje	razumevanje uporaba analiza sinteza	rumeno
14. B	B: 2				modro
SKUPAJ	32				

PRILOGA

I. DEL

Ivan Minatti, *Odkar vem zanjo*

Odkar vem zanjo,
imajo dnevi modre oči
in vode barvo njenega krila.
Odkar vem zanjo,
veter šumi njen glas
in rože njene besede govore.

Tako rad imam te poletne oblake:
njene korake so spremljali,
ko je čez trave večerne prišla.

Tako rad imam te vrbe ob vodi,
zamišljene v tiho,
nežno pravljico o njej.
Nihče ne ve, kaj šepetajo.
Samo jaz.
In se smehljam.

Odkar vem zanjo,
sem kot avgustovska noč:
miren, poln zvezd in daljav.

(Vir: Ivan Minatti: Izbrana lirika. Ljubljana:
MK 2004, str. 15.)

Tone Pavček, *Ona*

Res ne vem, kaj vidiš na njej,
na tisti preklasti prekli.
Obnaša se vse prej kot OK,
oblači, kot bi jo škrti oblekli,

hodi, oprosti, kot kakšna gos
in važno kot razpuščena vojska
viha nad vsakim svoj nos,
tisti, ponesrečen od rojstva.

Ima pa, priznam, še kar lep glas
in tudi smeje se razigrano.
A pomisli, kako bi se šele jaz,
če bi ti hodil z mano!

Midva bila bi šele par,
da bi pokali vsi od zavisti.
Zato ti pravim, ne imej nje za mar
in z njo, tisto preklo, razčisti!

(Vir: Tone Pavček: Pavcek.DOC. Ljubljana:
Rokus Klett 2007, str. 97.)

II. DEL

GOJMIR LEŠNJAK GOJC

Besedilo: Jana Zirkelbach

Dan ima žal le 24 ur

Faca, hudo simpatičen tip, ste rekli. In zelo se strinjam! A Gojc seveda ni samo to. Je multitalentiran primerek. Igralec, glasbenik, režiser, pisec pesmi, voditelj, direktor, knjižničar, učitelj, lesar in tabornik. Vse to in še kaj. Ste vedeli? No, če niste, si preberite, kaj je Gojc za PIL povedal o sebi. Žal samo nekaj, ker je premalo prostora za vse, kar počne ...

Gojc, pilovci te poznajo predvsem po vlogi v priljubljenem filmu Košarkar naj bo. Tvoja igralska kariera je že zelo dolga. Katere vloge so ti bile najbolj pisane na kožo? Kje si najbolj užival?

Nič ni pisano na kožo, za vsako uprizoritev se je treba potruditi in izumiti nov lik. Kadar igralcu to uspe zelo dobro, rečejo: »To ti je bilo pisano na kožo!« Morda je na kožo pisano takrat, ko ima avtor ob pisanju prav tebe v mislih. To se ne zgodi pogosto.

V življenju si počel marsikaj. Igral, režiral, pisal songe, muziko, pel v bendih. Kakšni so bili tvoji prvi nastopi? Kje si začel?

V domači garaži sva z mojim mladostnim prijateljem Jurkijem začela igrati na kitaro, ki mi jo je poklonil moj sosed, pisatelj Ignac Koprivec, in kartonske škatle od pralnega praška, ki so nadomeščale bobne. Ustanovila sva skupino Odpad. In tako se je začelo ...

Nenavadna je bila tudi tvoja življenjska pot. Tvoja prva izobrazba je bila lesarski tehnik. Kako to?

Moj oče je bil praktičen človek. Rekel mi je: »Sine, najprej končaj srednjo šolo, ki ti bo dala poklic, če boš priden, boš lahko šel študirat tudi na fakulteto.« In tako se je zgodilo!

Kasneje te je zaneslo v pedagoško smer. Imam prav, da si še pred akademijo končal knjižničarstvo? In tudi učil v osnovni šoli?

Res je. Diplomiral sem na takratni pedagoški akademiji in postal učitelj slovenskega jezika in knjižničar. Zelo lepa in atraktivna poklica! Učil sem eno leto na osnovni šoli Ketteja in Murna v Ljubljani.

Kako si se potem odločil za igrilstvo?

Za igralsko akademijo sta me prepričala prijatelja. Pa sem šel delat sprejemne izpite, čeprav sem imel pomisleke zaradi disleksije.*

Tvoja druga velika ljubezen je glasba. Imaš v načrtu tudi kakšen glasbeni projekt?

Glasba je moja sopotnica že vse življenje in načrti so konstantno prisotni. Žal ima dan le 24 ur!

Zanimivo je, da si dislektik, pa si se odločil najprej za besedo, potem še za igro. Ni to malo v nasprotju s tvojo težavo? Povej nam kaj o disleksiji. Ni malo otrok, ki se prav tako spopadajo z njo.

Ja! Velika dilema je bila že ob misli na študij slovenskega jezika, kaj šele igre na akademiji. A čutil sem potrebo, da si dokažem, da nisem lenuh, kot so me nekateri sodili, da nisem bebec, kot sem si kdaj sam očital. In začela se je borba s samim seboj, s črkami in besedami in obrestovalo se je. Tovrstne težave imajo tudi nekatere prednosti. Morda o disleksiji kdaj drugič. PIL nima dovolj strani, da bi popisal vsa svoja razmišljanja in izkušnje ...

Pa presedlajva na najstniški čas. Kakšen je bil Gojc kot najstnik? Kaj je počel?

Bil sem in v duši sem še zagret tabornik. Ljubim naravo, njeno spokojnost in moč, njeno tišino in drget. To je prva in najpomembnejša aktivnost mojih najstniških let.

Si ušpičil tudi kakšno oslarijo, ko si bil pilovskih let?

Prenekatero! Nisem bil problematičen otrok, živ pa zelo! Radoveden in ne pretirano pogumen. Tako bom rekel: previdno zvedav.

Nastopaš predvsem v komičnih vlogah. Tudi tvoji komentarji v oddajah in intervjuji so predvsem zabavni. No, tudi sama se te spomnim kot nekoga, ki je znal spraviti vso družbo v smeh. Si že kot otrok rad zabaval sošolce?

Z očetom sva pri tabornikih ob tabornih ognjih uprizarjala skeče. Tega se živo spomnim. Ker nisem bil v nobeni gledališki skupini, štejem te nastope za svoje prve korake na igralsko pot.

Za konec se ustaviva še pri PIL-u, v najinih časih je bil to Pionirski list. Tvoja mama je bila dolgoletna urednica te revije. Kakšni so tvoji mladostni spomini na PIL?

Ja, mami Marta je bila pilovka od samega začetka izhajanja. Če me spomin ne vara, je bil tvoj oče pobudnik, da se je PIL rodil, in je bil tudi eden njegovih prvih urednikov. Kot otrok sem večkrat obiskal uredništvo in mami me je peljala na »šunknžemljo« v najiminitnejšo delikateso v Ljubljani nasproti hotela Union ... Spominov je za cel roman!

(Prirejeno po reviji PIL: <http://www.pil.si/2018/03/02/gojmir-lesnjak-gojc/>, objavljeno: 2. 3. 2018.)

*disleksija – motnja, ki povzroča težave pri branju in pisanju

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Ivana Minattija *Odkar vem zanjo* in Toneta Pavčka *Ona*.
Pozorno preberi izhodiščni besedili in reši naloge.

1. Obe besedili sta pesmi. Katere vrste? Obkroži.

A Lirski pesmi.

B Epski pesmi.

Svojo izbiro utemelji.

(1 točka)

2. Katera tema povezuje obe pesmi?

(1 točka)

3. Preberi pesem *Odkar vem zanjo*. O njej napiši zaokroženo besedilo. V njem predstavi,

- kakšen je svet, odkar izpovedovalec pozna dekle;
- katero vlogo ima v pesmi narava in
- s katerimi pesniškimi sredstvi je narava prikazana; poimenuj dve in za vsako izpiši primer iz pesmi.

A	B
4	2

4. Katero vlogo ima v pesmi ponavljanje verza *odkar vem zanjo*?

(1 točka)

5. Kdo je nagovorjen v pesmi *Ona*?

(1 točka)

6. Pesem *Ona* lahko razdelimo na dva dela. O čem govori prvi in o čem drugi del?

(2 točki)

7. Preberi verza iz pesmi *Ona*.

/.../
viha nad vsakim svoj nos,
tisti, ponesrečen od rojstva.

Kakšno je dekle v izpisanih verzih? Pojasni s svojimi besedami.

(2 točki)

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Jane Zirkelbach *Dan ima žal le 24 ur*. Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Katero vlogo imata v intervjuju navedeni osebi?

Jana Zirkelbach: _____

Gojmir Lešnjak Gojc: _____

(1 točka)

2. Kaj je predvsem namen izhodiščnega besedila? Obkroži.

A Predstaviti začetke revije PIL.

B Predstaviti znanega slovenskega igralca.

C Predstaviti otroke s težavami pri branju in pisanju.

Č Predstaviti dejavnosti tabornikov.

(1 točka)

3. Uvodni del izhodiščnega besedila je napisan subjektivno. Utemelji z dvema primeroma.

(1 točka)

4. S čim je povezan naslov izhodiščnega besedila *Dan ima žal le 24 ur*? Kaj pomeni ta naslov? Poveži ga z vsebino izhodiščnega besedila. Odgovor napiši v obliki povedi.

(3 točke)

5. O čem v intervjuju pripoveduje Gojc? Zaporedje podtem označi s številkami od 1 do 6.

_____ o težavah z disleksijo

_____ o igralskih vlogah

_____ o igralskih začetkih

_____ o spominih na PIL

_____ o izobraževanju

_____ o glasbenih začetkih

(2 točki)

6. Kaj pomeni, da je Gojc *multitalentiran primerek*?

(1 točka)

7. Preberi del izhodiščnega besedila.

Moj oče je bil praktičen človek. Rekel mi je: »Sine, najprej končaj srednjo šolo, ki ti bo dala poklic, če boš priden, boš lahko šel študirat tudi na fakulteto.«

Ali je Gojc upošteval nasvet svojega očeta? Utemelji v obliki povedi.

(2 točki)

8. Napiši kratko besedilo. V njem pojasni,

- kaj pomeni, da se je Gojc kljub disleksiji »odločil najprej za besedo, potem še za igro« (gl. podčrtani del povedi v izhodiščnem besedilu), in
- zakaj se je tako odločil.

A	B
2	2

9. Preberi poved.

Načrti so konstantno prisotni.

9. a) Vprašaj se po podčrtani besedi.

_____?

(1 točka)

9. b) Kaj je podčrtana beseda? Obkroži.

- A Samostalnik.
- B Pridevnik.
- C Glagol.
- Č Prislov.
- D Členek.

(1 točka)

9. c) Podčrtano besedo zamenjaj z domačo sopomenko.

(1 točka)

10. Besede v oklepaju napiši v pravilni obliki.

Novinarka je opravila intervju z _____
(igralec Gojmir Lešnjak Gojc).

(1 točka)

11. Preberi poved.

Učil sem eno leto na osnovni šoli Ketteja in Murna.

Kateri del povedi odgovarja na vprašanje *Kje sem učil?* Podčrtaj ga.

(1 točka)

12. Preberi poved.

Šel sem delat sprejemne izpite, čeprav sem imel pomisleke zaradi disleksije.

12. a) Vprašaj se po podčrtanem delu povedi.

(1 točka)

12. b) Poimenuj vrsto odvisnika.

(1 točka)

12. c) Dani odvisnik pretvori v stavčni člen in napiši enostavčno poved.

(2 točki)

12. č) Katera poved pomeni enako kot zgoraj izpisana? Obkroži.

- A Imel sem pomisleke zaradi disleksije, a sem vseeno šel delat sprejemne izpite.
- B Imel sem pomisleke zaradi disleksije, zato sem šel delat sprejemne izpite.
- C Ne da bi imel pomisleke zaradi disleksije, sem šel delat sprejemne izpite.
- Č Ker sem imel pomisleke zaradi disleksije, sem šel delat sprejemne izpite.

(1 točka)

13. Preberi povedi.

Gojc, pilovci te poznajo predvsem po vlogi v priljubljenem filmu Košarkar naj bo.

Ja, mami Marta je bila pilovka od samega začetka izhajanja.

13. a) Kaj v izhodiščnem besedilu pomenita podčrtani besedi?

pilovci: _____

pilovka: _____

(2 točki)

13. b) Ali je pravilno, da sta besedi zapisani z malo začetnico? Utemelji svoj odgovor.

(1 točka)

